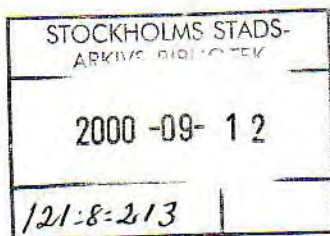

områdes program

Hässelby

HÄSSELBY GÅRD
HÄSSELBY STRAND
HÄSSELBY VILLASTAD

INNEHÅLL

Sammanfattning

Hässelby idag

Historik och karaktär
Beskrivning av Hässelby

Framtidsfrågor

Pågående projekt
Utredningsområden

Kultur- och naturvärden

Värdefulla kulturmiljöer
Natur och rekreationsområden

Stadsbyggnadskontoret inbjuder till dialog

- 1 I detta områdesprogram har stadsbyggnadskontoret sammanställt sådana uppgifter som kontoret använder vid planeringen för **Hässelby**. Programmet redovisar även pågående planering och diskuterar hur stadsdelsområdet kan utvecklas framöver samt hur dess värden ska tillvaratas.
- 2
- 5 Områdesprogrammet är ett underlag för en dialog mellan medborgarna, stadsdelsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret om framtiden i stadsdelsområdet. Stadsbyggnadskontoret fortsätter härmed det områdesvisa planeringsarbete, som inleddes med de stadsdelsbeskrivningar som ingick i samrådsförslaget till översiktsplanen hösten 1995.
- 9

Områdesprogram finns för samtliga 24 stadsdelsområden.

Stadsbyggnadskontoret är stadsbyggnadsnämndens beredande organ och stadens expertorgan i stadsbyggnadsfrågor. På stadsbyggnadsnämndens uppdrag har kontoret hand om frågor som rör markanvändning och byggande.

STADSBYGGNADS KONTORET

Fleminggatan 4, KUNGSHOLMEN
Tfn växeln 08-508 260 00

Kontaktpersoner för Hässelby

Planfrågor:	Agneta Larsson
Bygglov:	Västerorts handläggargjour tfn 08-508 272 66

Hässelby

Sammanfattning

Programområde

Områdesprogrammet omfattar Hässelby stadsdelsnämnd (SDN 4), dvs stadsdelarna Hässelby Gård, Hässelby Villastad och Hässelby Strand samt Lövsta och Riddersvik.

Historik

Stadsdelarna Hässelby Gård och Hässelby Strand byggdes ut i samband med tunnelbanans utbyggnad 1956-58. Planeringen utgick från att arbete, bostäder och centrum skulle finnas i samma stadsdel.

Hässelby Villastad domineras av villabebyggelse från 1960- och 1970-talet. Stadsdelen grundlades ursprungligen av renhållningsarbetare vid Lövsta och kom sedan att domineras av trädgårdsmästerier tack vare den goda tillgången på gödsel.

Framtidsfrågor

Översiktsplanen utgår från att staden kommer att fortsätta växa. I Hässelby bör en varsam komplettering ske med nya bostäder för att underlätta generationsväxling och kvarboende och bibehålla serviceunderlaget. Ett antal större arbetsplatser har försvunnit och om möjligt bör fler arbetsplatser skapas i området. En ny högstadieskola kommer att behövas i Hässelby inom de närmaste åren.

Pågående projekt

Planering för nya bostäder pågår för kvarteren Pingstliljan, Knäroten, Karpdammen och Gästsalen.

Naturresevat

Naturresevat planeras i Kyrkhamn. Kyrkhamns arbetarbostäder och skola mm är en unik miljö. För att området ska kunna bevaras behöver det få en användning. Lövsta har tidigare redovisats som utredningsområde både för anläggning för avfallshandling och för framtida regional energianläggning.

Utredningsområden

Ett antal mindre, obebyggda områden i redovisas som kan utredas för eventuell ny bostadsbebyggelse. Nya arbetsplatser bör i första hand utredas i anslutning till Lövstavägen och i goda kollektivtrafiklägen, t ex vid tunnelbanestationerna.

Kollektivtrafiken bör förbättras genom särskilda kollektivkörfält längs Lövstavägen. Möjligheten till väg eller bussgata mot pendeltåg i Barkarby bör undersökas, eventuellt också med anslutning till Spånga.

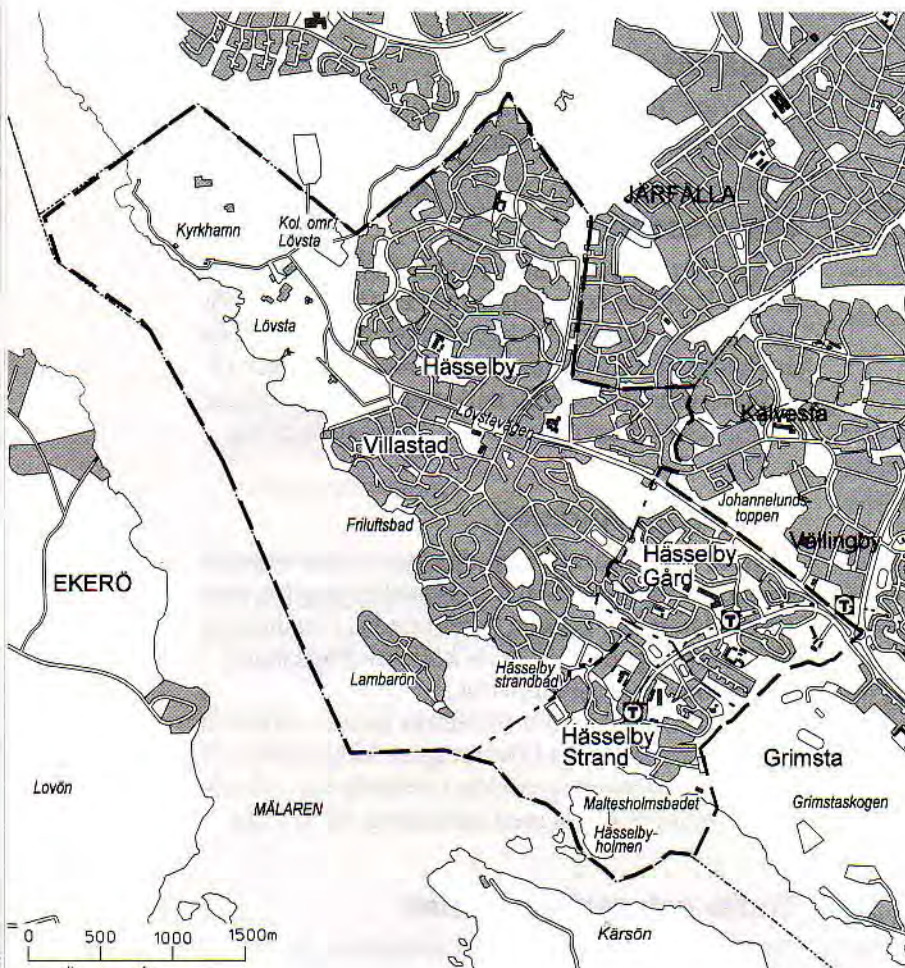
Trafik- och parkstråksplan

Gatu- och fastighetskontoret utarbetade år 1996 i samråd med Stadsbyggnadskontoret en trafik- och parkstråksplan för Västerort. För Hässelbyområdet föreslås nya cirkulationsplatser, nya gång- och cykelbanor, bullerdämpande åtgärder mm.

Kyrkhamn vid Mälaren

Hässelby idag

Hässelby med omgivningar

Områdesprogrammets omfattar Hässelby stadsdelsnämnd (SDN 4), dvs stadsdelarna Hässelby Gård, Hässelby Villastad och Hässelby Strand samt Lövsta och Riddersvik.

Hässelby ligger i nordvästra Stockholm och gränsar mot Järfälla kommun. Hässelby och Järfälla förbinds av naturområdet Kyrkhamn som fortsätter i Görvälns naturområde i Järfälla. I söder begränsas Hässelby av Mälaren och i öster av Grimstaskogen. Nordost om Hässelby finns bostadsbebyggelse i Vällingby och Kälvesta.

Historik och karaktär

Hässelby Gård och Hässelby Strand

I samband med tunnelbanans utbyggnad år 1956 till Hässelby Gård och år 1958 till Hässelby Strand planerades dessa stadsdelar. Idéerna om ett komplett samhälle, ABC-staden, var ideal vid denna tid. Arbete, bostäder och centrum skulle finnas i samma stadsdel. Kring de två tunnelbanestationerna byggdes stadsdelscentrum upp med service och arbetsplatser. Bostadsbebyggelsen uppfördes till övervägande delen med flerbostadshus i tre till sju våningar. I Hässelby Gård finns radhus mot villastaden i väster.

Hässelby Gårds stadsdelscentrum är störst med post, bank, apotek, dagligvarubutiker och specialaf-

färer. I Hässelby Strand finns ett begränsat utbud. Åkermyntan är också ett stort centrum i Västerort med två dagligvarubutiker, post, apotek och en större plantshop. Hässelby värmeverk är den största industrin i området. För övrigt dominerar privata serviceföretag och offentlig service.

Hässelby Villastad

Bostäderna i Kyrkhamn var små och dragiga och redan år 1893 försökte några arbetare få arrendera mark för att bygga egna villor. När staden inte ställde upp vände de sig till greve Carl Bonde på Hässelby Slott. Hässelby villastad var därmed grundlagt.

Trädgårdsmästarna fick en dominerande ställning i Hässelby Villastad tack vare tillgången på gödsel och den stora växthusbyggarperioden inföll under

1920-talet. Trädgårdsmästarna tog initiativ till bildande av AB Mälarvatten, uppförande av vattentorn, anläggande av Brunnsparken, den första gatubelysningen i villastaden mm. Idag finns endast en större handelsträdgård kvar.

När trädgårdsmästerierna försvann beslöts att villastaden skulle behålla sin karaktär av villastad och bebyggas med radhus i högst 2 våningar och Hässelby Villastad domineras nu av villabebyggelse från 1960- och 1970-talet. Vid Lövstavägen har Åkermyntans centrum uppförts under 1980-talet.

Lövsta och Riddersvik

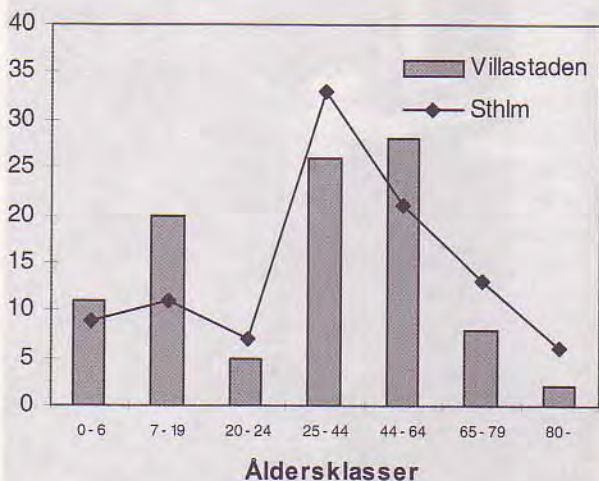
År 1885 köptes egendomarna Lövsta och Riddersvik från Järfälla. Staden hade sökt en lämplig plats för att anlägga ett renhållningsverk som kunde nås med järnväg så att transporter skulle kunna ske året runt. Järnvägen byggdes ut från Spånga till Lövsta och år 1889 gick det första soptåget. Avfallshanteringen pågick i Lövsta under drygt 100 år.

För renhållningsarbetarna uppfördes i Kyrkhamn bostäder och skola. Järnvägen användes redan från början för persontransporter men båttrafiken var länge den viktigaste förbindelsen med staden.

Beskrivning av Hässelby

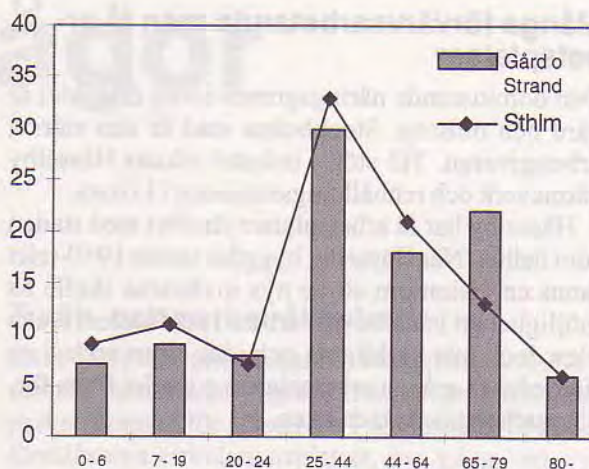
Befolkning

Idag finns 30 400 invånare i de tre stadsdelarna Hässelby Villastad, Hässelby Gård och Hässelby Strand. Åldersgruppen 65-79 år kommer att minska de närmaste åren medan invånare över 80 år ökar. I Hässelby Gård och Hässelby Strand utgör andelen pensionärer 25 % respektive 32 % av befolkningen.

Befolkning i åldersklasser jämfört med hela staden. Andel i procent.

I Hässelby Villastad är andelen barnfamiljer hög.

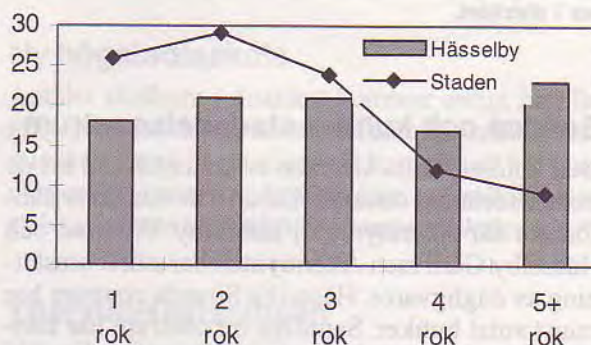
Befolkning i åldersklasser jämfört med hela staden. Andel i procent.

I Hässelby Gård och Hässelby Strand finns många pensionärer.

Villastad och flerbostadsområden

I Hässelby finns knappt 14 500 lägenheter varav ca 34 % i småhus. Småhusen finns främst i Hässelby Villastad. Hässelby Gård och Hässelby Strand domineras av flerbostadshus som till större delen ägs av allmännyttiga bostadsbolag.

Lägenhetsstorlekar i Hässelby jämfört med hela staden

den. Andel i procent

I Hässelby är andelen smålägenheter mindre och andelen stora lägenheter större än genomsnittet för hela staden.

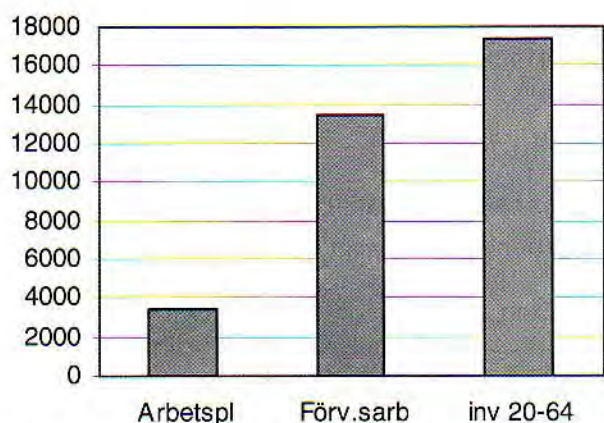
Handikapptillgänglighet i Hässelby

I Hässelby Gård har 30 % av flerbostadshusen hiss och i Hässelby Strand har 51% av lägenheterna i flerbostadshus tillgång till hiss. Tunnelbanestationen i Hässelby Strand saknar hiss men har en gångramp mellan gatuplan och plattform.

Många förvärvsarbetande men få arbetsplatser

Den dominerande näringsgrenen inom distriktet är vård och omsorg. Stockholms stad är den största arbetsgivaren. Till större industri räknas Hässelby värmeverk och renhållningsstationen i Lövsta.

Hässelby har få arbetsplatser jämfört med staden som helhet. När Hässelby byggdes under 1950-talet fanns en vision om att de nya invånarna skulle ha möjlighet att både bo och arbeta i stadsdelen. Detta blev dock inte verklighet och idag finns endast en fjärdedel så många arbetsplatser som det finns förvärvsarbetande i stadsdelen.

Arbetsplatser, förvärvsarbetande och boende.

Hässelby har få arbetsplatser men många förvärvsarbetande bor i distriktet.

Service och kultur i stadsdelscentrum

Den kommersiella servicen är koncentrerad till de tre stadsdelarnas centrum. Utbudet av butiker är jämförbara för Åkermyntan i Hässelby Villastad och Hässelby Gård men Åkermyntan har störst omsättning av dagligvaror. Hässelby Strands centrum har minst antal butiker. Samtliga tre centrum har konkurrens från Vällingby men också från Viksjö i Järfälla kommun. I Hässelby Villastad är avståndet till dagligvaruaffär längst, ofta mer än 400 m.

I Åkermyntan och Hässelby Strand finns stadsbiblioteket. I Hässelby Gård finns Vår teater och biografen Prisma som nu utnyttjas av Hässelbygårdsskolan och för musikarrangemang. Stadsdelsnämnden har lokaler i Hässelby Gård.

Barnomsorg och skola

Barnomsorgen är väl utbyggd och ett överskott finns på barnomsorgslokaler. Sju låg och mellanstadieskolor finns i Hässelby. Vid Hässelby Villastads skola och Hässelbygårdsskolan finns även högskolestadium. Ytterligare lokaler kommer att behövas för högskolestadium i Hässelby Villastad.

Kommunikationer

Tunnelbanestationer finns i Hässelby Strand och Hässelby Gård. Restiden från ändhållplatsen i Hässelby Strand till T-centralen är ca 30 minuter. Stora delar av Villastaden har långa gångavstånd till kollektivtrafik. Detta gäller även västra delen av Hässelby Gård.

Bussförbindelser finns från Hässelby Villastad till tunnelbanestationer i Hässelby Strand, Hässelby Gård och Vällingby. Buss finns också till pendeltåg i Barkarby och Jakobsberg i Järfälla kommun. Bussen till Vällingby trafikerar Lövstavägen.

Tekniska anläggningar

Kraftvärmeverket i Hässelby Strand försörjer Hässelby Gård och Hässelby Strand med fjärrvärme. Vattenförsörjning till Hässelby sker från vattenverket på Lovön i Ekerö kommun och avloppet går till reningsverket i Bromma.

I Lövsta finns på det gamla soptippsområdet en återvinningsstation för hushållens grovsopor mm, ett däckåtervinningsföretag och en billackering. Soptippsområdet är starkt förorenat och stranden är inte tillgänglig för allmänheten.

Hässelbyverket

Framtidsfrågor

Behövs fler bostäder i Hässelby?

Antalet boende i Hässelby har minskat något under 1990-talet och kommer inte att öka de närmaste åren enligt den senaste befolkningsprognosen.

Översiktsplanen utgår från att staden fortsätter att växa. Med denna förutsättning kommer det att finnas behov och efterfrågan på kompletteringsbebyggelse även i Hässelbyområdet. Ny bebyggelse underlättar en generationsväxling i det äldre bostadsbeståndet och förstärker serviceunderlaget. Hur mycket och i vilken takt det framtida bostadsbyggandet utvecklas beror i hög grad på den ekonomiska utvecklingen.

Endast 75 nya lägenheter har byggts i Hässelby under 1990-talet har. Till sommaren 1997 kommer 50 lägenheter att färdigställas i kvarteret Kaskaden vid Enspännargatan i Hässelby Gård.

Bostäder för barnfamiljer och äldre

I Hässelby bör en varsam komplettering med nya bostäder ske för att bibehålla serviceunderlaget och underlätta generationsväxling och kvarboende i distriktet. I Hässelby Strand och Hässelby Gård bör lägenheter i första hand för barnfamiljer byggas eller frigöras.

Bättre kommunikationer

Kollektivtrafiken till Hässelby behöver förbättras för att större andel av resandet ska ske med kollektiva transportmedel.

Tvårsåväl Vällingby-Åkermyntan-Barkarby-Häggvik redovisades i regionplan 90. Spårvägen kan fortfarande bli aktuell och skulle förkorta restiden till pendeltåg och planerad utbyggnad av tunnelbanan till Barkarby. Om spårvägen inte byggs ut kan en bussgata i Växthusvägens förlängning med anslutning till vägnätet i Järfälla vara ett alternativ.

Komplettering med särskilda körfält för kollektivtrafiken längs Lövstavägen skulle förkorta restiden till tunnelbanan i Vällingby. Möjligheten att återskapa den tidigare järnvägsförbindelsen Spånga station - Åkermyntan kan också undersökas.

Trafik- och parkstråksplan

Gatu- och fastighetskontoret utarbetade år 1996 i samråd med Stadsbyggnadskontoret en trafik- och parkstråksplan för Västerort. För Hässelbyområdet föreslås nya cirkulationsplatser, nya gång- och cykelbanor längs gator med stor trafik t ex Sandviksvägen och Maltesholmsvägen, bullerdämpande åtgärder längs delar av Lövstavägen och Maltesholmsvägen mm.

Fler arbetsplatser

Inriktningen från staden är att om möjligt skapa fler arbetsplatser samt att underlätta för de verksamheter som redan finns. Hässelbyområdet har få arbetsplatser jämfört med staden som helhet och antalet arbetsplatser har minskat sedan i mitten av 1980-talet. Ett antal större arbetsplatser försvunnit, bl a har Vattenfall flyttat ett kontor från Hässelby Gård medan Hässelbystrandsskolan i Hässelby Strand åter har öppnats för undervisning.

Ny högstadieskola

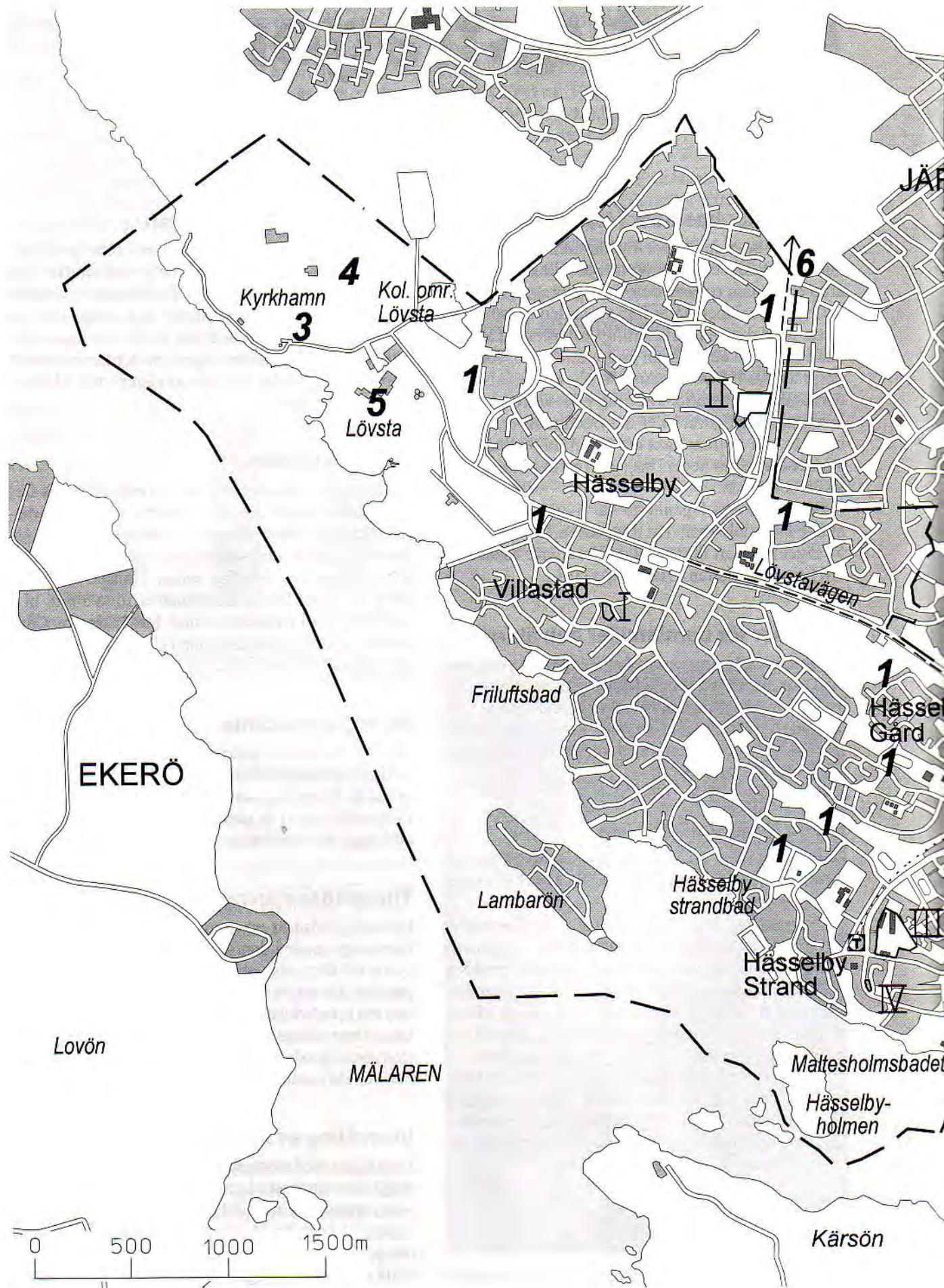
Antalet skolbarn i distriktet kommer enligt befolkningsprognosen att öka medan antalet förskolebarn minskar. En ny högstadieskola kommer att behövas i Hässelby inom de närmaste åren och möjligheten att bygga inom befintliga skoltomter diskuteras.

Ytterstadssatsningen

Hässelby Gård är en av ca 13 stadsdelar i Stockholm som ingår i den sk ytterstadssatsningen som syftar till förnyelse och upprustning och ökad integration. Projektet ska engagera boende och verksamheter i stadsdelarna. Gatu- och fastighetskontoret samordnar och genomför projektet i samverkan med stadsdelsförvaltningarna. Projektet bekostas av staden och de kommunala bostadsbolagen.

Utveckling av Kyrkhamnsområdet

Kyrkhamn med arbetarbostäder, skola mm är en unik miljö. Arbetarbostäderna är utvändigt restaurerade och invändigt finns delvis ursprunglig inredning bevarad. För att Kyrkhamn ska kunna bevaras behöver området få en användning och en förutsättning för detta är att vattenfrågan till området får en lösning.

Pågående projekt

- I Pingstliljan
Uppförande av fyra enbostadshus planeras. Detaljplan finns.
- II Knäroten
Drygt 20 lägenheter i småhus planeras. Planarbete pågår.
- III Karpdammen
Ca 100 lägenheter i flerbostadshus planeras. Detaljplanen är antagen av Kommunfullmäktige.
- IV Gästsalen
Ca 50 lägenheter för seniorboende i flerbostadshus planeras. Detaljplan finns.

Utredningsområden

- 1 Nya bostäder
Områden som bör utredas för eventuell ny bostadsbebyggelse.
- 2 Grimsta
Naturreservatets gräns studeras.
- 3 Lövsta arbetarbostäder
Unik miljö med arbetarbostäder mm som bör bevaras.
- 4 Kyrkhamn
Naturreservat och skyddsbestämmelser planeras.
- 5 Lövsta
Utredningsområde för avfallshantering och regional energianläggning.
- 6 Kollektivtrafik
Planerad snabbspårväg. Väg eller bussgata med anslutning till pendeltåg kan bli aktuell i Växthusvägens förlängning.
- 7 Kollektivtrafik
Särskilda körfält för kollektivtrafik behövs längs Lövstavägen.

Nya arbetsplatser

Möjlighet att etablera nya arbetsplatser i stadsdelen bör utredas i första hand längs Lövstavägen och i anslutning till Tunnelbanestationerna.

Pågående projekt

Hässelby Villastad

KNÄROTEN – drygt 20 lägenheter i radhus
Planområdet omfattar ett område avsett för idrottsändamål med en byggrätt som inte utnyttjats och en fd barnstugedomt. Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att ett detaljplaneförslag får utarbetas för ca 20 radhus som ska uppföras med självbyggeri.

PINGSTLILJAN – 4 enbostadshus

Ny detaljplan finns som medger att fyra enbostadshus uppförs. En brandstation uppförd 1918 ska bevaras. Befintlig elnätstation ersätts med en ny och mindre som placeras så att skyddsavstånd uppnås till befintlig och ny bebyggelse.

Hässelby Strand

GÄSTSALEN – ca 50 lägenheter

Ny detaljplan för kvarteret Gästsalen vann laga kraft i maj 1996. Planen avser ett flerbostadshus och utformning för seniorboende planeras. Regeringsrätten har beslutat att regeringens beslut att avslå besvären mot planförslaget ska stå fast.

KARPDAMMEN – ca 100 lägenheter

Förslaget möjliggör att bostäder uppförs på fd Hässelbystrandskolans tomt. Nya bostadshus placeras delvis på samma platser där skolbaracker tidigare stått och på en bollplan. Skolbyggnaderna skall behållas för skoländamål så länge behov finns och får byggas om till bostäder om skolanvändningen upphör.

Planförslaget har antagits av kommunfullmäktige.

Utredningsområden

Områden för komplettering med nya bostäder

Kort beskrivs ett antal mindre, obebyggda områden som kan utredas för kompletteringsbebyggelse. Delar av Hässelby Gård innehåller flerbostadsbebyggelse av delvis storskalig karaktär. I första hand bör kompletteringar med småskaliga bostadsprojekt utredas. Vid komplettering med nya bostäder i Hässelby Villastad skall villastadens karaktär bevaras.

Nya arbetsplatser

Områden för lokalisering av nya arbetsplatser bör i första hand sökas i anslutning till Lövstavägen och i anslutning till tunnelbanestationer.

Grimstareservatet

Grimstaskogen ska skyddas som naturreservat enligt ett beslut i kommunfullmäktige år 1993. Dalgången från Bergslagsplan ner mot Mälaren är ett storskaligt och starkt landskapsrum som bör hållas fri från bebyggelse. Gräns mellan ny bebyggelse och naturområdet ska studeras noggrant.

Lövsta-Kyrkhamns byggnader

Vattenförsörjning till Kyrkhamn bör utredas. Arbetarbebyggelsen från slutet av 1800-talet är en unik miljö som bör kunna användas för tex hantverkslokaler, konstnärsateljéer, naturskola. En förutsättning för att byggnaderna ska rustas upp och att verksamheter ska kunna etableras är att vattenfrågan får en lösning.

Naturreservat i Kyrkhamn

Kyrkhamnsområdet har stort värde från natur- och kultursynpunkt och avses skyddas. Ett säkerställande genom förordnande enligt naturvårdslagen, d v s naturreservat, planeras. Kommunfullmäktige uppdrog år 1993 åt kontoret att föreslå avgränsning av området samt att utarbeta skyddsbestämmelser. Arbetet har inte påbörjats.

Förbindelsen mellan Hässelby villastad och Kyrkhamn via Tempeludden kan förbättras genom att en gång- och cykelväg anläggs längs med tippområdets strand. Vägen bör utformas så att vyer över vattnet medges och goda anslutningar till Tempeluddens parkområde och Kyrkhamns naturområde.

Tekniska anläggningar i Lövsta

Staden har ambitionen att medverka till en ökad kretsloppshantering av vårt avfall. Lövsta har tidigare redovisats som ett utredningsområde för eventuell anläggning för avfallshantering.

Lövsta kvarstår också som ett utredningsområde för regional energianläggning. Läget är intressant tack vare tillgången till hamn. Med hänsyn till buller och utsläpp beräknas att ett skyddsavstånd på ca 500 m till bebyggelse kommer att erfordras.

Väg eller bussgata till Järfälla

En väg eller bussgata mot norr i Växthusvägens förlängning som ansluter till befintligt gatunät i Järfälla kommun skulle innebära avsevärt bättre förbindelse med pendeltåg. Ett annat förslag att underlätta för kollektivtrafiken är att förse Lövstavägen med kollektivtrafikfil för att minska restiderna med buss till tunnelbana i Vällingby.

Kultur- och naturvärden

Värdefulla kulturmiljöer

Lövsta

Odling har bedrivits i Lövsta sedan järnåldern. Här finns fornlämningar, gravhögar, gravfält och en bytomt.

Kyrkhamn

Arbetarbostäder, tjänstemannavillor, kontorshus och skola som uppfördes i samband med sophanteringens finns bevarade. Flera av byggnaderna är utvändigt restaurerade. I vissa byggnader finns den ursprungliga inredningen bevarad.

Hässelby Villastad

Av äldre byggnader finns Hässelby Villastads skola och kyrka, Hässelby brandstation och fd bastu bevarade. Järnvägen till Spånga framgår tydligt som ett obebyggt område i den nyare bebyggelsen. Lokstallet är bevarat men rälsen finns inte kvar. Badhusparken är bevarad med spår av forna planteringar. På Lambarön i Mälaren finns västerorts enda fritidshusområde med småskalig bebyggelse.

Riddersviks gård

Gården uppfördes under 1760-talet med huvudbyggnad, gårdsflyglar, kuskbostad och stall. Till gården hörde då även såg, kolmilor och torp. Gården är upprustad. Engelsk park med lusthuset Templet finns bevarade.

Hässelby slott

Hässelby slott uppfördes 1646 med trädgårdsterrasser och flyglar. Restaurering och tillbyggnad utfördes på 1960-talet och kompletterades med konferensanläggning. Detaljplanen för området innehåller skyddsbestämmelser för slottet.

Hässelby Gård och Hässelby Strand

Bebyggelsen är delvis storskalig och består huvudsakligen av flerbostadshus med fasadutformning, putsfasader, fönsterdetaljer, balkongräcken, portar och taktegel tidstypiskt för 1950-talet. Hässelby Fa-

miljehotell i Hässelby Gård, uppfört 1955, av byggherren Olle Engkvist, arkitekt CA Acking, har särskilt arkitekturhistoriskt värde.

Lambarön

På Lambarön finns fritidshusbebyggelse från 1910 - 1950-talet. Så gott som hela öns yta är bebyggd och smala gångvägar sträcker sig längs ön. Den småskaliga bebyggelsen med locklistpanel, spröjsade fönster och taktegel är karaktäristisk.

Natur- och rekreationsområden

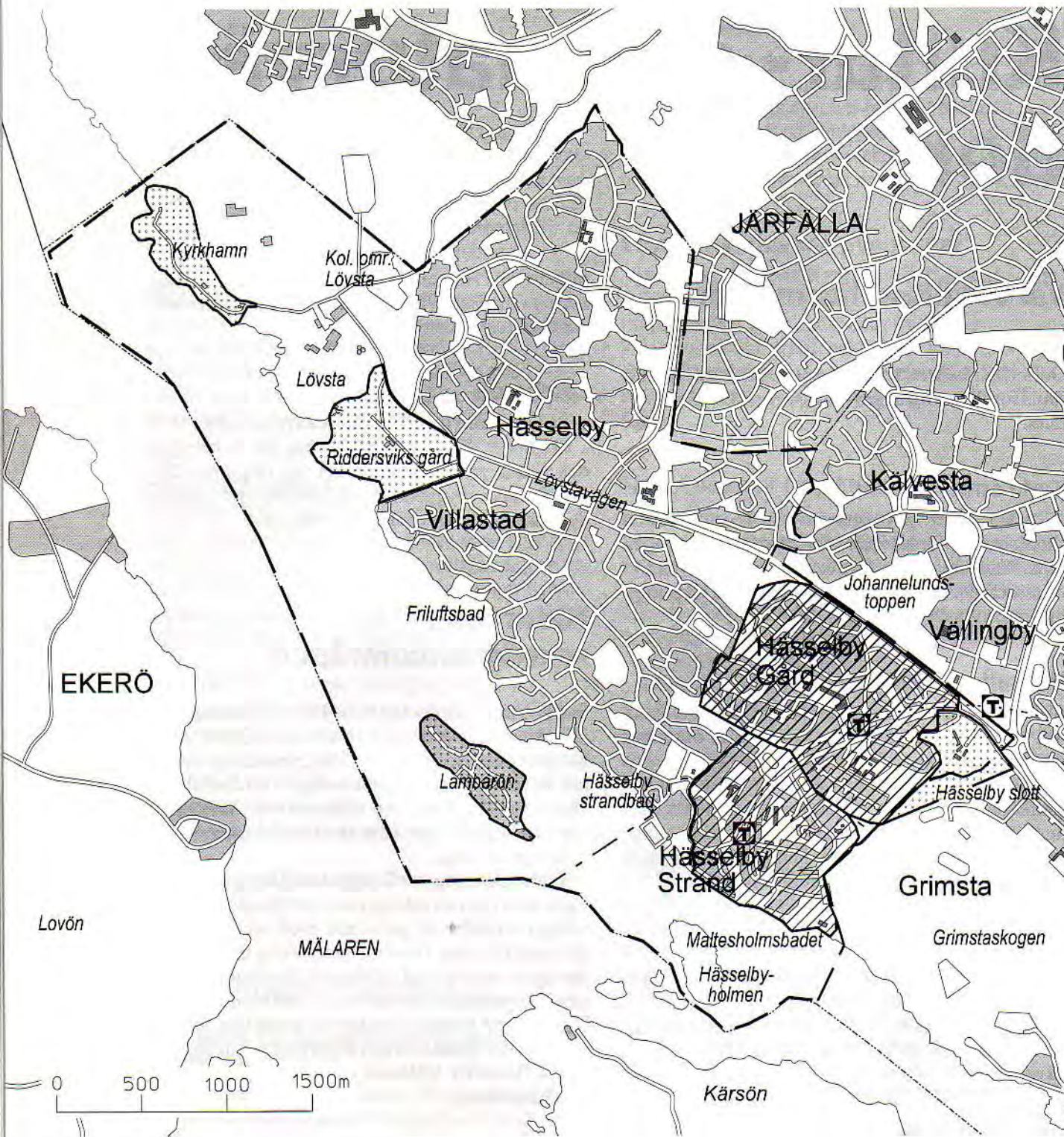
Stora rekreationsvärden finns längs Mälarstranden, i Kyrkhamn, norr om Kyrkhamn och i Grimstaskogen öster om Hässelby. Ett övergripande grönstråk har identifierats från Grimstaskogen till Järfälla via Hässelby Gård, Hässelby Villastad och Viksjö golfbana. Områdena ingår i den sk Mälarkilen och Stockholms gröna bälte.

Stadsdelarna har trafikskyddade gång- och cykelvägar som gör rekreationsytorna tillgängliga. Lokalt viktiga områden är parkstråk med lekparkar och skogspartier som Greve Bondes skog utmed Lövstavägen - även kallad Lillskogen eller Hässelbyskogen. Tempeludden med lusthus mellan Riddersvik och Lövsta samt baden i området är attraktiva mål för promenader. Bland barnen är parkleken Gulsippan i Norra Hässelby Villastad populär för att man där har djurhållning.

Lövsta och Kyrkhamn

Lövsta och Kyrkhamn ingår i ett sammanhängande naturmarksområde längs Mälarens strand som har sin tyngdpunkt i Görvälns naturreservat i Järfälla kommun. Landskapet är omväxlande. Nästan orörd natur möter gamla odlingsmarker. Flera små, äldre vägar går genom landskapet, tex den gamla landsvägen mellan Stockholm och Barkarby.

På höjdparter och åkerholmar växer ädellövskog, främst ek. De angränsande skogsområdena består framför allt av hällmarkstallskog.

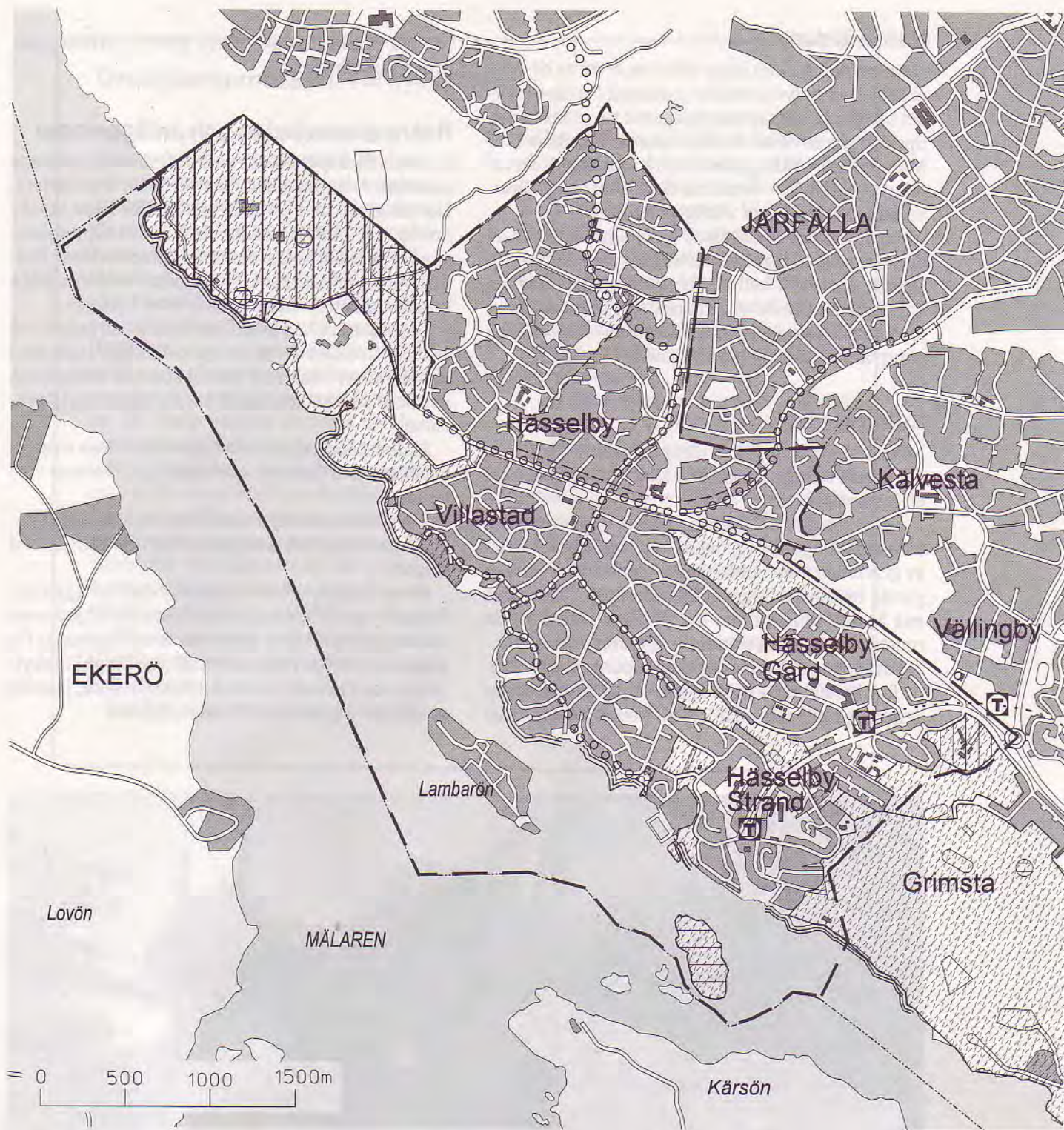

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA MILJÖER

Stadsdelar och områden där särskild uppmärksamhet behöver ägnas åt kulturhistoriska värden (enligt Stockholms stadsmuseum)

 Stadsbyggnadskaraktärer som behandlas i Stockholms byggnadsordning

 Andra kulturhistoriskt värdefulla miljöer

NATUR- OCH REKREATIONSVÄRDEN

Naturområden och parker som ingår i den övergripande grönstrukturen

Förbindelsestråk som är viktiga för att nå ut till rekreationsområden

Fornlämningsmiljöer och äldre odlingslandskap

Vetenskapliga naturvärden

Ekologiskt särskilt känsligt tillrinningsområde till sjö eller vattendrag

Ekologiskt särskilt känsliga mark- och vattenområden

Ekologiskt särskilt känsliga stränder

Naturvärden

Naturmarksområdet längs Mälaren är ett av de större regionalt betydelsefulla områdena i stadens närhet som bildar det sammanhängande sk gröna bältet. Spridningskorridoren mellan naturmarksområdet vid Mälaren och intilliggande större områden – Järvafältet och Lovön – betraktas dock som svag. Kvarvarande naturmark är viktig att bevara.

Ädellövs skogen som finns inom området är en av de viktigaste biotoperna att bevara med hänsyn till faunan. En örtrik häll på bergssluttningen norr om friluftsbadet och en av ekbackarna i norra delen av jordbrukslandskapet är områden med vetenskapliga naturvärden, särskilt stort botaniskt intresse.

Kulturvärden

Lövsta utgör en mycket värdefull miljö. Här finns det gamla odlingslandskapet kvar och området ger ett lantligt intryck.

I skogsbackar och på åkerholmar ligger tre gravfält med tydliga anläggningar från järnåldern. Vid ett av gravfälten finns boplatsslämningar och norr om den gamla bytomten ligger två sk storhögar varav den ena är den största inom Stockholms kommun. En runsten har troligen stått intill högarna, nära byn.

I det öppna odlade kulturlandskapet med tillhörande fornlämningar, torpbebyggelse och tidigare handelsträdgårdar och med visuell kontakt med Mälaren

bör marken hållas öppen genom fortsatt jordbruksdrift eller bete.

Rekreativvärden och anläggningar

Kulturlandskapet och det större sammanhängande naturmarksområdet har stort värde för friluftslivet. Det fungerar som ett strövområde för både Stockholms och Järfällas invånare. Via strandpromenaden längs Mälaren kan man från Tempeludden i Riddersvik nå innerstaden. I Kyrkhamn erbjuder höga bergspartier storslagna vyer ut över Mälaren.

Lövsta strandbad är ett litet friluftsbad anlagt vid sekelskiftet. Det är ett av sju offentliga strandbad vid Mälaren i Västerort. Därtill kommer många små inofficiella badställen, också längs klipporna vid Kyrkhamn.

Mellan badet och Lövsta tippområde finns en småbåtshamn och plats för uppläggning av båtarna vintertid.

Lövsta koloniträdgårdsområde etablerades 1985. Här finns drygt 100 trädgårdar varav ca hälften med stugor.

Inom området finns en mindre golfanläggning, Hässelby golf, liksom Lövsta skjutbana. Skjutbanan anlades på 1950-talet och rymmer anläggningar för olika slags skytteverksamhet, bl a en långhållsskyttebana, korthållsskyttebanor, jakttskyttebana, jaktstig och lerduveskytte samt föreningsgårdar.

Bruksgatan i Kyrkhamn

Detaljplaneprocessen vid nya projekt

För att ett projekt, t ex nya bostäder eller en ny väg ska kunna utföras ska projektet överensstämma med en detaljplan. En detaljplan reglerar bl a vad marken får användas till och på vilket sätt markägaren får bygga. Att upprätta en detaljplan är en process som innehåller både samråd med berörda samt politiska ställningstaganden. I plan- och bygglagen (PBL) regleras hur samrådet går till och vilka sorts planer som kan handläggas med enkelt respektive normalt förfarande. De flesta projekt som inte handlar om mindre förändringar handläggs med normalt förfarande. Nedan beskrivs processen för ett normalt planärende.

Ett planarbete påbörjas genom att stadsbyggnadsnämnden godkänner ett "start-PM" som kontoret skrivit. Nämnden kan också ge kontoret i uppdrag att påbörja ett planarbete. Det finns i de flesta fall en intressent, t ex en markägare eller en byggherre, som önskar genomföra projektet.

Samråd sker i allmänhet vid två till-

fällen och är bl a till för att förbättra beslutsunderlaget. Samrådet ska också ge möjlighet till insyn och påverkan från alla berörda intressenter. Vid det första samrådet, s k programsamråd, diskuteras t ex olika alternativ. Det senare samrådet, s k plansamråd, sker när förslaget är mer preciserat. Efter samråden görs en utställning av ett bearbetat planförslag och därefter antar kommunfullmäktige planen.

Planprocessen tar normalt ca 1-2 år och innehåller vanligtvis tre tillfällen att framföra synpunkter – programsamråd, plansamråd, och utställning. En plan behandlas minst två gånger i stadsbyggnadsnämnden, när planarbetet ska påbörjas samt när nämnden godkänner den utställda planen. Om planförslaget är komplicerat eller kontroversiellt kan stadsbyggnadsnämnden ta upp den mellan samråden, för att ge direktiv för det fortsatta arbetet. När detaljplanen vunnit laga kraft kan fastighetsbildning ske, bygglov ges och byggandet påbörjas.

Stockholms stadsarkiv
Biblioteket

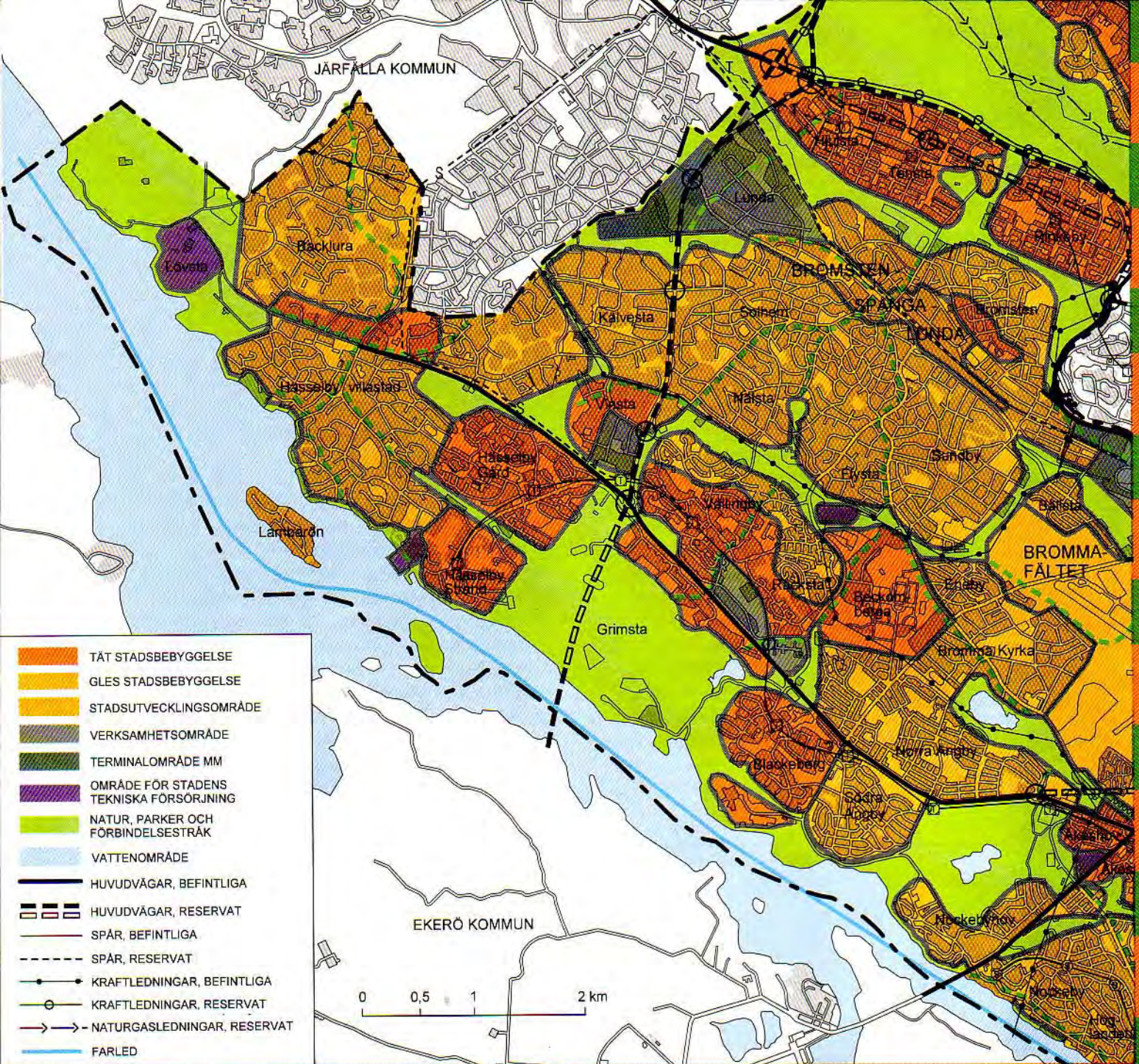

312578 18

Grafisk form: Länk Grafisk Form & Illustration omslag
Lay-out: Gunilla Lundstedt inlaga
Fotografier: Bildmedia
Omslagets karta: Kristina Hanström
Gunilla Lundstedt
Övriga kartor: Eva Edgar-Hyberg
Tryck: Gummessons Tryckeri AB
Falköping 1997

Rapporten har tagits fram av
Stockholms stadsbyggnadskontor, distrikt Västerort
Projektansvarig: Agneta Larsson
Medverkande: Berit Göransson
Maria Pettersson.

Rapporten kan beställas från
Stockholms stadsbyggnadskontor
Centrala expeditionen
Box 8314, 104 20 STOCKHOLM
Tfn 08-508 26 990

Stockholms översiktsplan - Utställningsförslag 1997

Förslaget till översiktsplan för Stockholm behandlar frågor om markanvändning och bebyggelse som rör hela staden. Det anger en strategi för Stockholms framtida utveckling där nyckelordet är "bygg staden inåt", dvs

- Bygg så långt möjligt på redan exploaterad mark och spara värdefulla grönområden
- Gör om vissa äldre industriområden till stad med både bostäder och arbetsplatser
- Bygg i goda kollektivtrafiklägen

Syftet är att ge förutsättningar för en utveckling som på lång sikt är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Det som är karakteristiskt för Stockholm bevaras – den gröna karaktären, de olika stadsdelarnas särdrag och stadslandskapets karaktär, bl a mötet mellan staden och vattnet.

Kartan visar grunddragen i den föreslagna användningen av mark- och vattenområden. Särskilda stadsutvecklings-

områden avgränsas där på sikt en blandad och varierad stad med bostäder och arbetsplatser kan utvecklas. Dagens stadsbebyggelse kompletteras i goda kollektivtrafiklägen och för lokala behov. Verksamhetsområden och terminalområden reserveras för arbetsplatser. Natur och friluftsområden liksom de gröna stråken mellan stadsdelarna bevaras. Reservat avsätts för en rad vägar och spår som kan komma att byggas.

Förslaget till översiktsplan är utställt under september-oktober 1997 i Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4.

Översiktsplanen finns även på biblioteken, stadsdelskontoren och/eller medborgarkontoren samt på stadsbyggnadskontorets hemsida www.sbk.stockholm.se